पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय
कोशी प्रदेश
विराटनगर (नेपाल)

कार्यक्रम संचालन तथा कार्यान्वयन मार्गदर्शन, २०८१

विशाल घिमिरे
प्रदेश सचिव

मा. सदानन्द मण्डल
मन्त्री
पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय

प्रदेश सरकार
पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय
कोशी प्रदेश, विराटनगर, नेपाल

प्रदेश सरकार

आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय

कोशी प्रदेश, विराटनगर, नेपाल

प.सं. :- ०८१/८२

च.नं. :- २५४

मिति :- वि.सं. २०८१/०६/१८

ने.स. :- ११४४ कौलाथ्व २ शुक्रवार

विषयः सहमति सम्बन्धमा

श्री पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, कोशी प्रदेश, दुर्गा चौक

प्रस्तुत विषयमा पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालयको च.नं.३२६ मिति २०८१/६/०२ गतेको सहमति सम्वन्धी पत्रमा **कार्यक्रम संचालन तथा कार्यान्वयन मार्गदर्शन, २०८१** तयार गर्न यस मन्त्रालयको सहमतिका अनुरोध भई आएको सन्दर्भमा कोशी प्रदेश विनियोजन ऐन, २०८१ को दफा ११ को उपदफा (२) वमोजिम सहमति प्रदान प्रदान गरिएको मिति २०८१/०६/१८ को मा.मन्त्रिस्तर निर्णयानुसार जानकारीका लागि अनुरोध छ ।

(प्रिती कर्ण)

शाखा अधिकृत

शाखा अधिकृत

मापदण्ड सम्बन्धी परिचय

कोशी प्रदेशको पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, वन निर्देशनालय, वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्र, आयोजना इकाई र कार्यालयहरुबाट स्वीकृत बार्षिक कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गर्दा विद्यमान ऐन, नियम, मार्गदर्शन र कार्यविधि अनुसार सञ्चालन गरी कार्यक्रमले राखेको उद्देश्य, आशातित उपलब्धी प्रदेश सरकारको नीति तथा कार्यक्रमले हासिल गरी मन्त्रालयको समग्र उद्देश्य प्राप्ति गर्नु र नागरिक सेवा प्रवाह गराई सुशासन कायम गर्नु गराउनु तथा कार्यक्रमको उपलब्धी प्राप्त गर्नु आजको आवश्यकता हो। विभिन्न कार्यक्रम र क्रियाकलापहरु विभिन्न निकायहरुले सम्पादन गर्दा मिल्दाजुल्दा क्रियाकलाप समान मापदण्ड अनुसार कार्यान्वयन होउन् र कार्यान्वयन गर्ने निकाय/कार्यालय, संस्था र व्यक्तिलाई सहज र सरल होस् भन्ने उद्देश्यले विगतका अनुभवहरुलाई समेत मध्यनजर गरी आ. व. २०८१/८२ का लागि स्वीकृत कार्यक्रमहरुका लागि यो मापदण्ड तयार गरिएको छ ।

विशाल घिमिरे
प्रमुख सचिव

बिषय सूची

विशाल घिमिरे
प्रदेश सचिव

मापदण्ड सम्बन्धी परिचय i

पृष्ठभूमि १

मार्गदर्शनको ढाँचा १

मार्गदर्शनको आधारभूत सिद्धान्त २

खण्ड १: वन्यजन्तु तथा वासस्थान संरक्षण कार्यक्रम ३

१. मानव वन्यजन्तु द्वन्द न्यूनीकरण/व्यवस्थापन तथा वन्यजन्तु उद्धार ३

२. वन्यजन्तु तथा वासस्थान संरक्षण कार्यक्रम ३

३. जैविक विविधता संरक्षण तथा व्यवस्थापन ३

४. रेडपाण्डा संरक्षणको लागि प्रजनन् केन्द्र स्थापना तथा बासस्थान संरक्षण ४

५. सिमसार संरक्षण तथा व्यवस्थापन/ पोखरी निर्माण तथा व्यवस्थापन ४

६. वन्यजन्तुका लागि पानी आहाल तथा क्रिडास्थल निर्माण/ व्यवस्थापन ५

७. वन्यजन्तुको उद्धार, उपचार केन्द्र स्थापना र सहयोग ५

८. जटायु (गिद्ध) बासस्थान संरक्षण तथा व्यवस्थापन ६

९. वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण इकाई (WCCB) को वैठक ७

१०. सर्प उद्धार तथा पुनस्थापना तालिम ७

११. वन्यजन्तुवाट हुने क्षतिको राहत ७

१२. वन, वन्यजन्तु संरक्षण सम्बन्धी प्रचार प्रसार (होर्डिंग बोर्ड पम्फलेट पुस्तिका ब्रोसर आदि) ८

खण्ड २: भू तथा जलाधार संरक्षण कार्यक्रम ९

१३. आकस्मिक भू-संरक्षण कार्यक्रम ९

१४. एकिकृत भू-स्खलन नियन्त्रण ९

१५. एकीकृत सुख्खा क्षेत्र व्यवस्थापन ११

१६. खानेपानी तथा सिंचाई जलाधार व्यवस्थापन १२

१७. चुरे तथा नदी प्रणाली संरक्षण १३

१८. जलवायु परिवर्तन अनुकुलन नमुना गाउँ कार्यक्रम (Climate Smart Village) १४

१९. पर्यावरणीय/पर्यटकीय/जैविक विविधता क्षेत्र जलाधार व्यवस्थापन १५

२०. पार्श्व चित्र प्रकाशन (Activity Profile) १६

२१. भावर क्षेत्रमा रहेका पानी मुहान, सिमसार क्षेत्रको संरक्षण र व्यवस्थापन १६

२२. बायो इन्जिनियरीङ्ग खोला किनारा संरक्षण १७

२३. विरूवा उत्पादन तथा वितरण १७

२४. सहरी जलाधार व्यवस्थापन १८

२५. संरक्षण कार्यको व्यवस्थापन एवं रेखदेख १९

२६. संवेदनशिल क्षेत्र भू-संरक्षण कार्यक्रम २०

२७. सडकसँग भू-संरक्षण २०

२८. सिमसार/पोखरी जलाधार व्यवस्थापन र पोखरी निर्माण तथा व्यवस्थापन २१

खण्ड ३ वातावरण संरक्षण कार्यक्रम २३

२९. दिवस, समारोह, सप्ताह (वातावरण दिवस, जैविक विविधता, वन डढेलो सप्ताह आदि) २३

३०. नदीजन्य पद्वार्थ व्यवस्थापनको लागि IEE प्रतिवेदन तयारी (अनुगमन समेत) २३

३१. वातावरण सचेतना सहितको विद्यालय वातावरण सुधार कार्यक्रम र वातावरण शिक्षण/सचेतना कार्यक्रम/स्कुल वन हरियाली कार्यक्रम २४
३२. सार्वजनिक स्थलमा फोहोरदानी व्यवस्थापन २४
३३. सडक किनार तथा सार्वजनिक जग्गामा Ornamental plants को वृक्षारोपण केज सहित (भू-संरक्षण/वृक्षारोपण)... २५
खण्ड ४ जडीबुटी विकास कार्यक्रम २६
३४. जडीबुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावार प्रशोधनका लागि सामाग्री खरिद र व्यवस्थापन २६
३५. पकेट क्षेत्रमा जडीबुटी खेती विस्तार २६
३६. जडीबुटी विरूवा उत्पादन तथा खेती विस्तार २६
खण्ड ५: प्रदेश हरित अभियान कार्यक्रम २८
३७. अर्गेली खेती विस्तार २८
३८. कृषि वन प्रणाली प्रवर्द्धन कार्यक्रम/ कृषि वन विकास तथा विस्तार कार्यक्रम २८
(क) निजी जग्गामा कृषि वन प्रवर्द्धन २८
(ख) सार्वजनिक जग्गा तथा हैसियत बिग्रेको वन क्षेत्रमा कृषि वन प्रवर्द्धन २९
३९. गत साल भएको वृक्षारोपणको पूनः रोपण २९
४०. नर्सरी मर्मत/स्तरोन्नति ३०
४१. निजी वन उत्पादकत्व प्रवर्द्धन कार्यक्रम ३१
४२. निजी वन सम्बन्धी प्रचारप्रसार कार्यक्रम ३१
४३. फलफूलको विरूवा खरिद तथा वितरण ३२
४४. बहु-बर्षे विरुवा उत्पादन (८"* ५" को पोलिथिन थैलामा) ३२
४५. बाँसको विरुवा उत्पादन ३३
४६. वृक्षारोपण (तारबार सहित) ३३
४७. वन सामाजिक परिचालकको पारिश्रमिक ३४
४८. विरुवा उत्पादन (३"*७" को पोलिथिन थैलामा) ३५
४९. सडक किनार तथा सार्वजनिक जग्गामा Ornamental Plants को वृक्षारोपण केज सहित / सडक/खोला किनार तथा सार्वजनिक जग्गामा वृक्षारोपण (ट्रीगार्ड सहित) सडक खण्ड हरियाली विकास (Road Green Belt Development) ३५
५०. स्थानीय वन समूह/सा. व. उ. स मार्फत विरुवा उत्पादन सहयोग ३७
५१. स्थायी नर्सरी निर्माण ३७
५२. नर्सरी नाइके ज्याला ३८
५३. हरियाली प्रवर्द्धन कार्यक्रम ३८
खण्ड ६ प्रदेश वन विकास तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम ४०
५४. वनस्पति उद्यान स्थापना (दाबुराङ) ४०
५५. नगर उद्यान निर्माण ४०
५६. वन व्यवस्थापन सामग्री खरिद तथा वितरण ४१
५७. सामुदायिक वनमा/ पर्यापर्यटन प्रवर्धन कार्यक्रम ४१
५८. BSO प्लट स्थापना (विभिन्न प्रजातीको)/विभिन्न वन अनुसन्धान प्लटहरु संरक्षण तथा व्यवस्थापन ४२
५९. युवा उद्यम विकास कार्यक्रम (वन पैदावरमा आधारित) ४२
६०. एक सामुदायिक वन एक संरक्षण पोखरी ४३
६१. वन डढेलो नियन्त्रण तथा व्यबस्थापन कार्ययोजना कार्यान्वयन ४३
६२. काठको डिपो (घाटगद्दि) स्थापना र व्यवस्थापन ४४
६३. डालेचुकको अध्ययन अनुशन्धान ४४

प्रदेश सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालय कोशी प्रदेश विराटनगर (नेपाल)

विशाल घिमिरे
प्रदेश सचिव

६४. विश्वविद्यालय/वनस्पति समाज/NFA आदीको सहकार्यमा वैज्ञानिक कार्यशाला........४५
६५. वन व्यवस्थापन स्नातक तहमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुलाई इन्टर्नसिप कार्यक्रम........४५
६६. प्राकृतिक स्रोत व्यवस्थापनमा विद्यावारिधि तहमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुलाई अनुसन्धान सहयोग........४६
६७. अग्निरेखा मर्मत/ निर्माण (कि. मि.)........४७
६८. सहभागितामूलक अतिक्रमण, चोरी कटानी तथा चोरी शिकारी नियन्त्रण........४७
६९. अवैध चोरी शिकारी नियन्त्रणमा खटिएका कर्मचारी प्रोत्साहन पुरस्कार (सुरक्षा निकाय समेत)........४८
७०. कबुलियती वन समुहमा बचत व्यवस्थापन (ग्रामीण वित्त सहायकबाट)........४८
७१. कबुलियती वन समूहको विधान तथा कार्ययोजना पुनरावलोकन (जीविकोपार्जन सुधार योजनासमेत)........४९
७२. उत्कृष्ट वन समूह पुरस्कार (सामुदायिक वन, कबुलियती वन, साझेदारी वन, धार्मिक वन र निजी वन समेत)....४९
७३. कर्मचारी दक्षता अभिवृद्धि तालिम / टिम बिल्डिंग तालिम........५०
७४. कर्मचारीहरुलाई सकारात्मक सोच र नेतृत्व विकास सम्बन्धी तालिम........५१
७५. कर्मचारीहरूको लागि फिल्ड गियर सेट खरिद (जुता, टर्च लाईट, रेनकोट, ब्याग, क्याल्कुलेटर आदि)........५१
७६. कबुलियती वनमा जग्गा विकास पुर्नताजगी तालिम........५२
७७. चक्ला वन व्यवस्थापन कार्ययोजना तयारी/कार्यान्वयन........५२
७८. चौमासिक/त्रैमासिक प्रगति समिक्षा गोष्ठी (कार्यक्रममा चौमासिक प्रगति समीक्षा गोष्ठी)........५३
७९. जलवायु अनुकुलन सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम........५४
८०. जिल्ला वन क्षेत्र समन्वय समितिको सचिवालय व्यवस्थापन तथा सुदृढीकरण........५४
८१. बार्षिक प्रगति समिक्षा गोष्ठी........५५
८२. जिल्लाको आवधिक योजना सहितको रणनितिक योजना तयारी (वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन समेत)........५५
८३. जिल्ला वन पैदावार आपुर्ति समिति मार्फत चिरान काठ उत्पादन र वितरणका लागि भौतिक पुर्वाधार व्यवस्थापन........५६
८४. जीविकोपार्जन सुधार योजना कार्यान्वयन........५६
८५. जोखिमयुक्त/ढलापडा रुख व्यवस्थापन/ढलापडा काठ दाउरा संकलन तथा व्यवस्थापन........५७
८६. दरियाबुर्दि काठको संकलन, व्यवस्थापन र विक्री........५७
८७. नर्सरी मर्मत/स्तरोन्नति/निर्माण........५८
८८. सडक खण्ड हरियाली विकास (road green belt development)........५८
८९. पानी मुहान संरक्षण र व्यवस्थापन........५९
९०. बहुवर्षिय विरुवा संरक्षण........५९
९१. सिमसार संरक्षण तथा व्यवस्थापन........६०
९२. सामुदायिक वनमा उद्यमशिलता अभिबृद्धि........६०
९३. वनजन्य फलफुलको विरुवा उत्पादन/खरिद तथा रोपण (वन क्षेत्रमा)/ फलफुलको विरुवा खरीद गरी वितरण..६१
९४. वन्यजन्तुका लागि पानी आहाल तथा क्रिडास्थल निर्माण/ व्यवस्थापन........६१
९५. वन संवर्द्धनमा आधारित वन व्यवस्थापन निर्देशिका तयारी........६२
९६. वन क्षेत्रको जग्गा अन्य प्रयोजनमा दिएको सम्वन्धि अनुगमन र प्रतिवेदन तयारी/ राष्ट्रिय प्राथमिकता प्रास आयोजनाहरुको सम्झौता सहितको अभिलेख तयारी........६२
९७. रूखको मापन तथा मुल्यांङ्कन सम्बन्धि तालिम........६३
९८. मन्त्रालयबाट संचालित कार्यक्रमहरुको अनुगमनको फर्मेट तयारी........६३
९९. सरोकारवालासंग वनका कुरा........६३
१००. सरोकारवालाहरुसँग छलफल तथा अन्तरक्रिया गोष्ठी/ सव डिभिजन स्तरिय समन्वय वैठक/ सुरक्षा निकायसँग समन्वय बैठक........६४
१०१. सव-डिभिजन स्तरीय योजना तर्जुमा गोष्ठी........६४

प्रदेश सरकार
पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय
कोशी प्रदेश
विराटनगर (नेपाल)
विशाल घिमिरे
प्रदेश सचिव

१०२. सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहलाइ क्षमता अभिवृद्धि तालिम (वन विकास, लेखा, निती नियम आदी)/ रेकर्ड किपिंग तथा लेखा व्यवस्थापन तालिम.. ६५
१०३. सामुदायिक तथा कबुलियती वन अनुगमन तथा निरिक्षण (अनुगमन पुस्तिका प्रकाशन समेत)........................ ६५
१०४. फलफूलको बिरूवा खरिद गरि कवुलियति वन समुहमा वितरण गर्ने.. ६६
१०५. वन तथा वन्यजन्तु सम्बन्धी मुद्दाको अनुसंधान, तहकिकात र मुद्दाको दायरी.. ६७
१०६. वन र वन्यजन्तु संरक्षण र अपराध नियन्त्रणको लागि नियन्त्रण कक्ष स्थापना र व्यवस्थापन........................ ६७
१०७. सामुदायिक वन समूहको कार्ययोजना नवीकरणमा सहयोग.. ६८
१०८. सामाजिक परिचालन सुपरिवेक्षण (जिल्ला सुपरभाईजरबाट).. ६९
१०९. सामाजिक परिचालन सेवा (समूह परिचालनको अनुदान सहयोग).. ६९
११०. लाहा खेती विस्तार तथा प्रविधी हस्तान्तरण.. ७०
१११. प्राविधिक सहयोग सेवा (वन प्राविधिक सहायकबाट).. ७१
११२. डिभिजन स्तरीय योजना तर्जुमा गोष्ठी.. ७२
११३. प्रदेश स्तरीय योजना तर्जुमा गोष्ठी.. ७२
११४. वन सामाजिक परिचालकको पारिश्रमिक.. ७३
११५. मिचाहा प्रजाति नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन.. ७४
११६. वन सम्बन्धी स्वीकृत IEE प्रतिवेदन कार्यान्वयन सम्बन्धी अनुगमन र प्रतिवेदन तयारी........................ ७४
११७. बार्षिक प्रगती पुस्तिका प्रकाशन.. ७५
११८. सरोकारवालाहरु सँग अन्तरक्रिया तथा गोष्ठी/ समन्वय बैठक.. ७५
११९. सूचना प्रवाह तथा पारदर्शिता सबलीकरण रेडियो एफ. एम. /रेडियो/टि. भी. मार्फत प्रचार प्रसार तथा सामग्री उत्पादन/प्रकाशन.. ७५
१२०. वन्यजन्तुको क्षतीको राहत वितरणको अभिलेख तयारी (विगत १० वर्ष देखिको)........................ ७६
१२१. फोकल टिमको बैठक.. ७६
१२२. सामाजिक परिचालिका र जिल्ला सुपरभाईजरको बैठक.. ७६
१२३. वन, वन्यजन्तु संरक्षणको लागि गस्ती परिचालन.. ७७
१२४. सामुदायिक वन व्यवस्थापन स्थलगत अभ्यास.. ७७
१२५. त्रैमासिक बुलेटिन कोशी वन दर्पण प्रकाशन.. ७८
१२६. वनजन्य उद्यम विकास कार्यक्रम (वन पैदावरमा आधारित).. ७८
१२७. वन, वन्यजन्तु संरक्षण सम्बन्धी प्रचार प्रसार (होर्डिङ बोर्डिङ, पम्प्लेट, पुस्तिका, ब्रोसर आदि)........................ ७८
१२८. सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह गठन, दर्ता, कार्ययोजना तयारी र हस्तान्तरण.. ७९
१२९. संघीय वन ऐन, प्रदेश वन ऐन तथा नियमावली र कार्यविधि सम्बन्धी स्थानीय जनप्रतिनिधि तथा सा. व. उपभोक्तालाई तालिम नीति नियम सम्बन्धी तालिम (फिल्ड स्तरीय).. ८०
१३०. प्राकृतिक पुनरुत्पादन अभिवृद्दि कार्यक्रम.. ८०
१३१. माउ रुख संरक्षण तथा व्यवस्थापन.. ८१
१३२. प्रदेशमा हालसम्म प्याकेज अतिक्रमित भएको वन क्षेत्रको विस्तृत विवरण सहितको प्रोफाईल तयारी........................ ८१
१३३. हालसम्मको सवै मौज्दात काठ (वेवारिसे, बरामदी लगायत सवै) काठको जिल्लागत अभिलेख तयारी........................ ८२
१३४. वन अनुसन्धान तथा अनुसन्धान केन्द्रबाट संचालन हुने तालिम/गोष्ठी.. ८२
१३५. वृक्षारोपण वर्ष कार्यक्रम.. ८३
१३६. वन तथा जैविक विविधता संरक्षण सम्बन्धी अन्तर प्रदेश समन्वय बैठक.. ८३
खण्ड ७ मन्त्रालय, पर्यटन कार्यालय र पर्यटन विकास आयोजना.. ८४
१३७. कोशी प्रदेश पर्यटन वर्ष.. ८४
१३८. हात्तीमैत्री पर्यापर्यटन.. ८४

प्रदेश सरकार
पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय
कोशी प्रदेश
विराटनगर (नेपाल)
विशाल घिमिरे
प्रदेश सचिव

१३९. Rafting जलयात्रा प्रवर्द्धन कार्यक्रम ८५
१४०. प्याराग्लाईडिङ प्रवर्द्धन कार्यक्रम ८५
१४१. सगरमाथा दिवस ८६
१४२. केचना कन्चनजङ्घा पर्यटन प्रवर्द्धन कार्यक्रम ८६
१४३. पदमार्गमा आधारित पर्यटन विकास परियोजना (TTDP) ८८
१४४. हवाई सेवा संजाल विस्तार सम्वन्धी अन्तरसरकारी समन्वय कार्यक्रम ८८
१४५. अन्तर्राष्ट्रिय गुराँस महोत्सव ८८
१४६. अन्तरदेशीय पर्यटन मार्ट ८९
१४७. बोर्ड तथा प्रतिष्ठान गठन ९०
१४८. राधाकृष्ण रथयात्रा महोत्सव (बिराटनगर) ९०
१४९. पर्यटन व्यवसायीसंग पर्यटन मन्त्री ९१
१५०. प्रदेश मन्त्रालयले हालसम्म गरेका पर्यटन विषयक कामहरुको संकलन र अभिलेखिकरण ९१
१५१. प्रदेशस्तरीय पर्यटकीय मेला महोत्सव र सम्मेलनका लागि सहयोग कार्यक्रम ९१
१५२. पर्यटकीय मेला महोत्सव (धरान) ९२
१५३. खेलकुद पर्यटन प्रवर्द्धन (धरान) ९३
१५४. सरोकारवालाहरुसंग छलफल तथा अन्तरक्रिया, गोष्ठी ९४
१५५. सामुदायिक होमस्टे प्रवर्धनात्मक सहयोग कार्यक्रम ९४
१५६. पर्यटन सूचना केन्द्र स्थापना (हलेसी, पाथिभरा र बराहक्षेत्र) ९६
१५७. चौरी महोत्सव (धरान/काकडभिट्टा) ९६
१५८. होमस्टे सञ्चालकहरूको अनुभव आदान प्रदान सम्बन्धी भ्रमण कार्यक्रम ९७
१५९. पर्यटकीय क्षेत्रमा सूचनाका लागि डाइरेक्सन बोर्ड निर्माण (काकडभिट्टा/धरान) ९८
१६०. होमस्टेका सञ्चालकहरूलाई सिप विकास तालिम सञ्चालन (अतिथि सत्कार तथा व्यवस्थापन, पाककला आदि) ९८
१६१. नयाँ पर्यटकीय क्षेत्रमा होमस्टे सञ्चालनका लागि समुदायमा पूर्व तयारी शिक्षा (धरान/काकडभिट्टा) ९९
१६२. पर्यटन दिवस तथा समारोह (धरान/काकडभिट्टा) ९९
१६३. ग्रामिण पर्यटनका लागि सरोकारवालाहरुसंग अन्तरक्रिया कार्यक्रम (काकडभिट्टा) १००
१६४. पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि फुड फेस्टिवल (काकडभिट्टा) १००
१६५. पर्यटन प्रवर्द्धनका निम्ति तिम्वुङ पोखरी म्याराथुन(काकडभिट्टा) १००
१६६. पर्यटक स्वागत कक्ष सञ्चालन १०१
१६७. पर्यटक सुरक्षा सम्वन्धी सचेतना कार्यक्रम(काकडभिट्टा) १०१
१६८. चिया पर्यटन प्रवर्द्धन कार्यक्रम पाँचथर १०२
१६९. सार्वजनिक यातायातमा संलग्न चालक सहचालकहरुलाई पर्यटक मैत्री व्यवहार सम्वन्धी सचेताना कार्यक्रम (काकडभिट्टा) १०२
१७०. होमस्टे सम्वन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम (काकडभिट्टा) १०२
१७१. होटल, ट्राभल्स, ट्रेकिङमा आवद्ध व्यवसायीहरुको क्षमता विकास कार्यक्रम (काकडभिट्टा) १०३
१७२. होमस्टेहरुको लगत संकलन तथा प्रचार सामाग्री उत्पादन (काकडभिट्टा) १०३
१७३. क्रस बोर्डर पर्यटन प्रवर्द्धन कार्यक्रम (काकडभिट्टा) १०३
१७४. जैविक विविधता, पर्या-पर्यटन सम्वन्धी फोटो तथा चित्रकला प्रदर्शनी(काकडभिट्टा) १०४
१७५. पर्यटन विकास आयोजनाको कार्यक्रम सञ्चालन प्रक्रिया १०४
(क) **पर्यटन प्रवर्द्धन तथा पुर्वाधार विकास योजनाहरु** १०६
(ख) **संस्कृति तथा सम्पदा संरक्षण सम्बन्धि योजनाहरु** १०७

(ग) डि. पि. आर. निर्माण १०७
(घ) उपभोक्ता समितिबाट गरिने कार्यको कार्यविधि १०८
(ङ) उपभोक्ता समितिको काम, कर्तब्य र अधिकार १०९
(च) आयोजना कार्यान्वयन १०९
(छ) योजना सम्झौताको लागि आवश्यक कागजातहरु ११०
(क) उपभोक्ता समितिको क्षमता विकास ११०
(ख) खाता सञ्चालन तथा भुक्तानी प्रकृया ११०
(ग) निर्माण कार्यको गुणस्तर सुनिश्चितता गर्नुपर्ने १११
(घ) म्याद थप सम्बन्धि व्यवस्था ११२
८. अनुसूचीहरु ११३
अनुसूची १:उत्कृष्ट सामुदायिक वन पुरस्कारको मूल्याङ्कनका आधारहरु तथा सूचकहरुको सूची ११३
अनुसूची २: उत्कृष्ट कबुलियती वन पुरस्कारको मूल्याङ्कनका आधारहरु तथा सूचकहरुको सूची १२०
अनुसूची ३: उत्कृष्ट निजी वन पुरस्कारको मूल्याङ्कनका आधारहरु तथा सूचकहरुको सूची १२४
अनुसूची ४: उत्कृष्ट साझेदारी वन पुरस्कारको मूल्याङ्कनका आधारहरु तथासूचकहरुको सूची १२६
अनुसूची ५: उत्कृष्ट धार्मिक वनपुरस्कारको मूल्याङ्कनका आधारहरुतथासूचकहरुकोसूची १३०
अनुसूची ६: शोधवृति मूल्याङ्कन मापदण्ड १३३
अनुसूची ७:विषयगत प्रस्ताव मूल्याङ्कन फाराम १३५
अनुसूची ८: सम्झौता-पत्रको नमुना १३७
अनुसूचि ९: उपभोक्ता समितिको लगत १३९
अनुसूची १० : उपभोक्ता समितिको भौतिक तथा वित्तीय प्रगति प्रतिवेदन १४०
अनुसूची ११ : योजना सम्झौता फाराम १४२
अनुसूची १२ :कार्यदिशको ढाँचा १४६
अनुसूची १३:सार्वजनिक परीक्षण फारामको ढाँचा १४७
अनुसूचि १४: आयोजना सूचना पाटीको नमूना १४९

विशाल घिमिरे
प्रदेश सचिव

पृष्ठभूमि

प्रदेश सरकार, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, कोशी प्रदेश अन्तर्गत आ. व. २०८१/०८२ मा विभिन्न योजना/कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने गरी बजेट विनियोजन भएको छ । विनियोजित बजेटको परिधि भित्र रहेर स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रमहरु पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, वन निर्देशनालय १ वटा, वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्र १ वटा, डिभिजन वन कार्यालयहरु १५ वटा, भू-तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालयहरु २ वटा, जलाधार व्यवस्थापन कार्यक्रम कार्यान्वयन इकाई १ वटा, पर्यटन कार्यालयहरु, २ वटा पर्यटन विकास आयोजना १ वटाबाट कार्यान्वयन गरिने गरी तय भएका छन् ।स्वीकृत कार्यक्रमको प्रभावकारी ढंगले सम्पादन भएमा त्यसबाट प्राप्त हुने प्रतिफल समेत गुणस्तरीय भई आशातित उपलब्धि हासिल गर्न सकिन्छ ।कार्यक्रम प्रभावकारी ढंगले तोकिएको गुणस्तरमा सम्पादन गर्न कार्यक्रम सम्पादन गर्ने निकायहरु बीच एकै खालको कार्यक्रम संचालन प्रकृयामा साझा वुझाई रही कार्य सम्पादन हुनुपर्दछ ।अतः स्वीकृत कार्यक्रम र बजेटको प्रभावकारी कार्यान्वयन गरी अधिकतम उपलब्धि हासिल गर्ने उद्देश्यले कार्यक्रम संचालन गर्ने निकाय/सेवा प्रदायकहरुलाई कार्यक्रम कार्यान्वयनमा सहजता र एकरुपता होस् भन्ने उद्देश्यले प्रदेश मन्त्रिपरिषद्बाट मिति २०७७/०४/०८ मा स्वीकृत यस मन्त्रालयको योजना तथा कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७७ को दफा २५ बमोजिम यो कार्यक्रम संचालन तथा कार्यान्वयन मार्गदर्शन, २०८१ तयार गरी जारी गरिएको छ ।

मार्गदर्शनको ढाँचा

मार्गदर्शनमा मन्त्रालय अन्तर्गतका विभिन्न निकायहरुबाट सम्पादन हुने कार्यक्रमको आधारमा छुट्टाछुट्टै कार्यक्रम बमोजिमका आ. व. २०८१/०८२ को स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम र क्रियाकलापहरु खण्ड १ देखि खण्ड ७ सम्म १७७ वटा बुँदामा समेटी यो मार्गदर्शन तयार पारिएकोछ ।

खण्ड १	वन्यजन्तु तथा वासस्थान संरक्षण कार्यक्रम
खण्ड २	भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यक्रम
खण्ड ३	वातावरण संरक्षण कार्यक्रम
खण्ड ४	जडीबुटी विकास कार्यक्रम
खण्ड ५	प्रदेश हरित अभियान कार्यक्रम
खण्ड ६	प्रदेश वन विकास तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम
खण्ड ७	मन्त्रालय, पर्यटन कार्यालय र पर्यटन विकास आयोजना